

Prospective Preschool Teachers' Metaphorical Perceptions about Art *

Birsen SERHATLIOĞLU**, Sinem İPEK***

Received date: 25.12.2018

Accepted date: 05.08.2019

Abstract

This study aims to determine prospective preschool teachers' perceptions about the concept of art through metaphors. The research was carried out in the phenomenological science pattern of qualitative research methods. The research was carried out in the 2017-2018 school year with the participation of 92 prospective preschool teachers who were registered in the Department of Preschool Education in the Faculty of Education of a university located in the east of Türkiye. Participation in the study was voluntary based. For the selection of the sample, a simple random sampling method was used. prospective preschool teachers were provided a form that is created with fill-in-the-gap sentences: "Art is like..... because.....". The collected forms were evaluated by the content analysis method according to a qualitative research design. As a result of the analysis, it was determined that prospective teachers produced 61 metaphors that were collected under nine categories when the reasons for the metaphors were taken into consideration. Accordingly, the art of prospective preschool teachers; they come to the conclusion that they are perceived as a concept which requires originality and subjectivity, external expression, concretization, inspiration from nature, a basic necessity, peace and joy, beautiful and impressive, labor and care. Suggestions have been made under the light of these results.

Keywords: Art, prospective preschool teachers, metaphor, perception.

* Paper presented at the 2nd International Art and Aesthetics Symposium, 19-21 April 2018, Firat University, ELAZIG.

** Firat University, Faculty of Education, Department of Elementary Education, Preschool Education Program, Elazığ, Türkiye; bserhatlioglu@firat.edu.tr

*** Firat University, Faculty of Education, Department of Elementary Education, Preschool Education Program, Elazığ, Türkiye; sinemipek@gmail.com

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Sanat Kavramına İlişkin Metaforik Algıları *

Birsen SERHATLIOĞLU**, Sinem İPEK***

Geliş tarihi: 25.12.2018

Kabul tarihi: 05.08.2019

Öz

Bu araştırmanın amacı okul öncesi öğretmen adaylarının sanat kavramına ilişkin algılarını metaforlar aracılığıyla belirlemektir. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim (fenomenoloji) deseninde yürütülmüştür. Araştırma, 2017-2018 öğretim yılında, Türkiye' nin doğusunda yer alan bir üniversitenin Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı'nda öğrenim gören 92 öğretmen adayının katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Öğretmen adaylarının araştırmaya katılmasında gönüllü ve istekli olmaları göz önünde bulundurulmuştur. Örneklem seçiminde kolay ulaşılabilir örnekleme kullanılmıştır. Araştırmaya dahil edilen öğretmen adaylarına 'Sanat.....e/a benzer çünkü.....' şeklinde eksik bırakılmış cümlelerin yazıldığı bir form verilerek doldurmaları istenmiştir. Toplanan formlar nitel araştırma desenine uygun olarak içerik analizi yöntemi ile değerlendirilmiştir. Yapılan analiz sonucunda öğretmen adaylarının 61 farklı metafor ürettiği ve metaforların gerekçeleri dikkate alındığında 9 kategori altında toplandığı belirlenmiştir. Buna göre okul öncesi öğretmen adaylarının sanatı; özgün ve öznel olan, dışa vurum sağlayan, somutlaştıran, doğadan esinlenen, temel ihtiyaç olan, huzur ve keyif veren, güzel ve etkileyici olan, emek ve özen gerektiren bir kavram olarak algıladıkları sonucuna varılmıştır. Bu sonuç ışığında öneriler getirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Sanat, Okul öncesi öğretmen adayı, Metafor, Algı.

*19-21 Nisan 2019 tarihinde Fırat Üniversitesinde düzenlenen 2. Uluslararası Sanat ve Estetik Sempozyumunda sunulmuş bildirinin bir kısmıdır.

** Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitim Anabilim Dalı, Elazığ, Türkiye; bserhatlioglu@firat.edu.tr

*** Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitim Anabilim Dalı, Elazığ, Türkiye; sinemmipek@gmail.com

1. Giriş

İnsanoğlu, duygularının ve manevi değerlerinin etkisiyle var olduğu günden bu yana sanatı aramış ve sanatla iç içe olmuştur (Altuner, 2007). Öyle ki sanat; farklı din, kültür ve sosyo-ekonomik özelliklere sahip toplumların ortak paydası olarak ilk çağlardan bu yana varlığını korumuştur. Bu durumla beraber, sanatın tanımlanması noktasında çok farklı görüşler ve tasvirler söz konusudur (Elpe,2014). Kavramsal olarak ortak bir paydada buluşulamamasının nedenlerinden biri olarak sözcüklerin farklı dillerde farklı anlamlar kazanması öne sürülmektedir (Tolstoy,2004). Dinçeli, ise, sanatın tek bir tanımının olamamasını farklı görüş ve düşünceleri içinde barındıran yoruma açık bir disiplin olmasıyla açıklamaktadır (2017). Home, güzelliği sadece zevk veren ve hoş giden her şey olarak tanımlamaktadır. Batteux ise sanatı, doğanın güzelliğinin yansımından doğan haz olarak ifade etmiştir. Todhunter ise sanatın çok yönlü ve bütünlendirici etkisini dile getirerek kültüre vurgu yapmıştır. Sanata ilişkin şu ana kadar değinilen birkaç görüşe bakarak genel çerçevede düşünürlerin sanatı ya nesnel, mistik ve fantastik bir bakış açısıyla ya da daha öznel, yalın, anlaşılır, haz almaya dönük bir bakış açısıyla anlamlandırdıkları görülmektedir (Tolstoy, 2004). Ancak insanda derin ve farklı duygular uyandıran bu disiplinin doğası gereği, evrensel ve tek bir tanımının mümkün olamayacağı açıktır.

İnsanoğlunun tarihiyle yaşıt olan bir diğer insana özgü alan da eğitimidir (Oktay, 1991). Sanat ve eğitim disiplinlerinin etkileşimi ve bu etkileşimden doğan sonuçlar günümüzde birçok akademik çalışmaya konu olmaktadır. Sanatın eğitimle harmanlanmasıyla ortaya çıkan eğitim hareketinin odak noktası çocuk olmuştur. Bu yaklaşım çocuğun kendini ifade biçimlerinin zenginliğinin keşfedilmesini sağlayarak eğitime önemli katkılar sunmuştur (Çakır İlhan, 2003). Takip eden süreçte, okul öncesi dönem çocuklarının minyatür yetişkinler olmadıkları ve bir takım gelişimsel ihtiyaçları olduğunun keşfedilmesiyle (Onur,2005,s. 24-25), dünyada okul öncesi eğitime verilen önem artmış ve bu alanda yapılan sanatsal faaliyetler organize edilmiştir. Arnold Gesell ve arkadaşları ise her çocuğun özel ve gizil yetenekle dünyaya geldiğini, ancak okul öncesi dönemde uygulanacak çok yönlü bir eğitimle bu yeteneklerin açığa çıkarılabileceğini söylemiştir (Ulutaş ve Ersoy,2004). Zamanla özgür ve yaratıcı düşüncenin desteklendiği, çocukların doğadan beslendiği, sanat dallarının eş zamanlı kullanımına ve çocuğun gelişim özelliklerine uygun eğitim programları oluşmaya başlamıştır (Kalyoncu, 2005; Lowenfeld,1960).

Okul öncesi dönemde sanat eğitimi, çocuğun çevresini tanımasını ve korumasını, estetik düşünceye ulaşmasını, soyutlama yeteneği kazanmasını, nesnelere arasında ilişki kurmasını sağlayarak ve yaratıcılığını destekleyerek (Kaya, 2007) farklı gelişim alanlarında çocuğa birçok katkı sunmaktadır. Buyurgan ve Buyurgan ise; okul programlarında pozitif bilimlere yönelik teorik derslerin beynin yalnızca sol lobunu aktif kılarak mantıksal düşünmeyi desteklediğini belirtmiştir. Birçok akademik becerinin temelinde yatan yaratıcı düşünme becerisinin desteklenmesinin ve beynin iki yarım küresinin aktif kılınmasının gerekli olduğunu söylemiştir. Çocuğun hangi alanda eğitim aldığına bakılmaksızın yaratıcılığı geliştiren ve çocuğun kendini özgürce yansıttığı, bilinçli bir eğitmen tarafından uygulanan sanat uygulamalarının zorunlu ders kapsamına alınıp eğitim programlarında yer almasının gerekliliğini vurgulamıştır (2012, s. 4-8).

Yaratıcı düşünme becerisinin en yüksek olduğu okul öncesi dönemde öğretmenin niteliği çocuğun hayatında kritik öneme sahiptir. Alan yazında sıklıkla değinildiği üzere, çocuklara yönelik sanat eğitimin istenen sonucu verebilmesi için bu eğitimi verecek bireyin yeterli donanıma sahip olması gerekmektedir (Buyurgan ve Buyurgan,2012). Bu bağlamda okul öncesi öğretmen adaylarının okul öncesi dönem çocuklarının gelişim özelliklerine uygun sanat

etkinlikleri planlamaları için gereken pedagojik bilginin yanı sıra sanata ilişkin farkındalığa ve altyapıya da sahip olmaları bu konudaki uygulamaların kalitesi açısından önemlidir (Spodek,1993, akt. Ulutaş ve Ersoy, 2004). Bu durum Milli Eğitim Bakanlığı tarafından okul öncesi öğretmenlerin özel alan yeterlilikleri arasında yer alan yaratıcılık ve estetik alanı kapsamı başlığı altında şöyle belirtilmiştir; "...araştırma, keşfetme ve alternatif çözüm yolları üretme, özgün ürünler üretme, estetik farkındalık ve seçicilik becerilerini geliştirebilme uygulamalarını kapsamaktadır." (MEB,2008, s. 42)

İnsan zihnindeki kavramlar büyük ölçüde metaforlardan oluşmakta ve bu kavramlar günlük deneyimlerimizi belirlemektedir. Bireyin kavramları nasıl yorumladığı kendilik algısını ve diğer bireylerle kurduğu ilişkileri etkileyen gündelik gerçekleri bir anlamda kişiye has kılmaktadır. Lakoff ve Johnson bu perspektifi "zihinsel metafor teorisi" olarak adlandırmıştır. Bu teorinin esası bir fenomeni başka bir fenomene göre anlamak, bir olguyu başka bir olgu olarak görmeye dayanmaktadır (1980). Dolayısıyla mevcut araştırma ile belirlenen öğretmen adaylarının sanat kavramına ilişkin ürettikleri metaforların sanata ilişkin deneyim ve görüşlerini yansıttığı düşünülmektedir.

İki benzemez öge arasında bağ kurmayı ve olguyu bir anlamda yeniden tanımlamayı gerektiren bu zihinsel model, üst düzey düşünme becerisi gerektirmektedir. Güçlü bir modelleme ve haritalama mekanizması olarak zihinde yeni şemalar oluşturan metaforlar, dünyada yükseköğrenim düzeyinde öğretim tekniği olarak kullanılmaktadır. Ancak ülkemizde bu anlamdaki uygulamalar kısıtlıdır (Cameron, 1996; Geçit ve Genç, 2011; Semerci, 2007). Okul öncesi eğitimden yükseköğrenim kademesine kadar kullanılmaya uygun olan metaforik düşünme becerisinin (Güven ve Güven, 2009) geliştirilmesine yönelik uygulamaların ülkemizde yeteri oranda olmadığı düşünülmektedir. Yükseköğrenim düzeyindeki metafor çalışmalarının arttırılması bu anlamda farkındalık yaratarak eğitimin kalitesine katkı sağlayacaktır.

1980'li yıllardan günümüze metafor çalışmaları yapılmaktadır (Aydın ve Pehlivan, 2010). Alan yazın incelendiğinde öğretmen adaylarıyla yapılan metaforik algı çalışmalarında büyük ölçüde öğretmen, öğrenci ve okul kavramlarının ele alındığı görülmektedir (Afacan, 2011; Aydın ve Pehlivan, 2010; Mahlios ve Maxson, 1998; Neville, 1995; Nikitina ve Furuoka, 2008; Ocak ve Gündüz, 2006; Oxford vd., 1998; Saban, 2004; Saban,2009; Saban, Koçbeker ve Saban, 2006; Ünal ve Ünal, 2010; Yılmaz, Göçen ve Yılmaz, 2013). Okul öncesi eğitimi özelinde incelendiğinde ise okul öncesi öğretmen adaylarının bilim ve bilim insanı, okul öncesi öğretmeni, okul öncesi eğitimi, çocuk ve veli (Akgün, 2016; Ertürk Kara, 2014; Giren, 2015; Kuyucu, Şahin ve Kapıcıoğlu,2013; Neslitürk, Çamlıbel Çakmak ve Asar,2014; Şenel ve Aslan 2014) kavramlarına ilişkin metaforik algılarının sorgulandığı görülmektedir. Eğitim faaliyetlerinin planlanmasında ve uygulanmasında aktif olarak kullanılan bir disiplin dalı olarak akademik çalışmalarda sanat kavramına çok az yer verildiği görülmektedir. Öğretmen adaylarının sanat kavramına ilişkin metaforik algılarına yönelik herhangi bir çalışmaya ise alan yazında rastlanmamıştır. Bu açıdan bu çalışmanın ileride bu konuda yapılacak bilimsel çalışmalara veri teşkil etmesi ve öğretmen adaylarının sanata ilişkin farkındalıklarının arttırılması bağlamında önemli olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda bu araştırmanın amacı; okul öncesi öğretmen adaylarının sanat kavramına ilişkin zihinsel imgelerini ve algılarını metaforlar aracılığıyla belirlemektir. Bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Okul Öncesi Öğretmen adaylarının 'sanat' kavramına ilişkin sahip oldukları metaforlar nelerdir?
2. Okul öncesi öğretmen adaylarının sanat kavramına ilişkin sahip oldukları metaforlar, ortak özellikleri dikkate alındığında, hangi kavramsal kategoriler oluşturulabilir?

2. Yöntem

Bu bölümde araştırma sorularına cevap aranması için benimsenen yol anlaşılır olarak sergilenmelidir. Bunun için araştırmanın türüne göre değişiklikler yapılabilme koşuluyla aşağıdaki alt başlıklar açıklanmalıdır. Araştırmanın deseni araştırma soruları ve süreç ile bağlantılı olacak şekilde verilmeli, veri toplama araçlarının psikometrik özellikleri tanıtılmalıdır. Verilerin analizi için veri üzerinde yapılan çalışmalar ve analiz tekniğine karar verme süreci gerekli ise yapılan analizi kısa tanıtımı yapılmalıdır.

2.1. Araştırmanın Modeli/ Deseni

Bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim (Fenomenoloji) deseninde yürütülmüştür. Fenomenolojik araştırmalarda bir veya birden fazla kişinin yaşanmış deneyimlerinin ortak anlamına ve bir fenomeni deneyimleyen tüm katılımcıların ortak özelliklerinin doğru biçimde tanımlanmasına odaklanılmaktadır. Van Manen bu durumu "nesnenin gerçek doğasını anlamak" olarak ifade etmiştir (1990, s. 177; akt. Creswell, 2003, s.77). Araştırmacılar, ilgili fenomene ilişkin veri topladıktan sonra bütün deneyimlerin özünü tanımlayan bütüncül bir betimleme yaparak bireylerin "neyi", "nasıl" deneyimledikleri ortaya çıkarılır (Moustakas, 1990; akt. Creswell,2003 s.77). Bu araştırmada öğretmen adaylarının zihinsel imgelerden oluşan sanat metaforlarını üretirken oluşturdukları metafor ile hangi deneyimleri arasında nasıl bağlantı kurdukları sorgulanmıştır.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırma, 2017-2018 öğretim yılında, Doğu Anadolu bölgesinde bulunan yükseköğretim kurumu bünyesindeki Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Bölümünde öğrenim gören 92 öğretmen adayının katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırmalar için örnekleme yöntemleri arasında yer alan kolay ulaşılabilir örneklem (Patton,2014, s.244) bu çalışma için uygun görülmüştür. Bununla birlikte öğretmen adaylarının araştırmaya dâhil edilmelerinde gönüllü ve istekli olmaları göz önünde bulundurulmuştur. Araştırma kapsamına alınan öğretmen adaylarına ilişkin kişisel bilgiler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Öğretmen Adaylarına İlişkin Kişisel Bilgiler

Değişken		f	%
Cinsiyet	Kadın	86	92.4
	Erkek	6	6.5
Lisans kademesi	1. Sınıf	13	14.1
	2. Sınıf	31	33.6
	3. Sınıf	31	33.6
	4. Sınıf	17	18.4
Toplam(Σ f)		92	100

Tablo 1'de araştırma dâhilinde görüşlerinin alındığı öğretmen adaylarının cinsiyetlerine ve öğrenim kademelerine ilişkin bilgiler görülmektedir. Buna göre, katılımcı olarak 86 kadın (%92.4), 6 erkek (%6.5) öğretmen adayı araştırma kapsamına alınmıştır. Erkek katılımcı oranının azlığı okul öncesi eğitim alanını tercih eden ve öğrenim gören erkek öğrencilerin sayısının ülkemizde kadın öğrencilere göre her daim az olması (Sak, Kızılkaya, Yılmaz ve Dereli,

2015; Erkan vd.,2002) ile açıklanabilir. Öğrenim kademesine göre ise; birinci sınıf kademesinden 13 (14.1), ikinci sınıf kademesinden 31 (33.6), üçüncü sınıf kademesinden 31 (33.6) dördüncü sınıf kademesinden ise 17 (18.4) öğretmen adayı araştırmaya katılmıştır. Bu oranlarda dördüncü sınıf öğrencilerinin kamu personeli seçme ve yerleştirme sınavına hazırlık yapmaları nedeniyle fakültede bulunma sürelerinin kısıtlı olması etkili olmuştur.

2.3. Verilerin Toplanması ve Veri Toplama Araçları

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının sanat kavramına ilişkin metaforlarını belirlemek için iki aşamalı bir form kullanılarak veri toplama işlemi gerçekleştirilmiştir. Birinci aşamada, öğretmen adaylarından, öğretmen kavramını hangi metaforla ilişkilendirdiklerini belirlemek için “Sanat.....gibidir.” cümlesini tamamlamaları istenmiştir. İkinci aşamada ise öğretmen adaylarının öğretmen kavramıyla ilişkilendirdikleri metaforu açıklamaları amacıyla “Çünkü.....” kelimesi ile başlayan cümleyi ürettikleri metaforla bağlantılı biçimde tamamlamaları istenmiştir.

Formun giriş kısmında yazılı olarak bulunan araştırmanın amacından katılımcılar sözlü olarak haberdar edilmiş ve katılımcıların soruları yanıtlanmıştır. Katılımcılar birbiriyle iletişim kuramayacakları oturma düzeninde yerleştirilerek sessiz bir ortamda form uygulamıştır. Uygulama sonucunda elde edilen dokümanlar, araştırmanın verilerini oluşturmuştur.

2.4. Verilerin Analizi

Öğretmen adaylarının sanat kavramına ilişkin oluşturdukları dokümanlar içerik analizi tekniğiyle analiz edilmiştir. İçerik analizinde amaç, birbirine benzeyen verileri belirli kavramları ve temaları bir araya getirerek okuyucunun anlayabileceği bir düzen içinde sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s. 226). Araştırmanın problem durumunda herhangi bir kavramsal çerçeve belirtilmemiştir. Bu doğrultuda amaç; öğretmen adaylarının sanat kavramına ilişkin görüş ve deneyimlerini ürettikleri metaforlar üzerinden var olan biçimiyle ortaya koymak, bu deneyimleri benzer noktalarda bir araya getirerek yorumlamaktır. Bu nedenle doküman analizi tekniklerinden içerik analizi tercih edilmiştir.

108 öğretmen adayı ile yapılan çalışmada, 16 öğretmen adayının oluşturduğu metafor ile benzetme yönü arasında herhangi bir ilişki olmadığı, birden fazla metafor oluşturulduğu, demografik bilgi kısmı doldurulmadığı ya da metafor tam olarak anlaşılmadığı için analize dahil edilmemiştir.

Çözümleme iki araştırmacı tarafından yapılmıştır. Öncelikle öğrencilerin sanata ilişkin ortaya koydukları metaforlar sıralanmış, daha sonra bu metaforlar gruplandırılmıştır. Metaforlar gerekçeleri göz önünde bulundurularak kategorize edilmiştir.

92 öğretmen adayının oluşturduğu metaforlar içerik analizi sonucu kategorize edilerek tablolar halinde sunulmuştur. 9 metafor tablosu için kategori ismi, metaforlar ve benzetme yönleri tek tablo verilerek okuyucuya kolaylık sağlanması hedeflenmiştir. Öğretmen adaylarının metaforlara ilişkin görüşleri sunulurken kodlamalar kullanılmıştır. Kodlamada kullanılan ilk harf ve rakam öğretmen adayını ve sırasını, ikinci harf ve rakam öğrencinin sınıf düzeyini, son harf ise cinsiyetini (ÖA1-S1-K) ifade etmektedir.

Verilerin ayrıntılı bir şekilde rapor edilmesi ve araştırmacının sonuçlara nasıl ulaştığını açıklaması nitel bir araştırmada geçerliğin önemli ölçütleri arasında yer almaktadır (Yıldırım, 2010). Nitel araştırmalarda analiz sonucu elde edilen verilerin tekrar eden döngülerle yeniden oluşturulması ve sonuçların karşılaştırılması araştırmanın güvenilirliği için önemlidir (Melrose,

2001; Mertler, 2014; akt. Saban ve Ersoy, 2016, s. 44). Bu araştırmanın geçerlilik ve güvenilirliğini arttırmak için veri analizi belirli aralıklarla iki araştırmacı tarafından tekrar edilerek hata payı düşürülmeye çalışılmıştır. Kodlama işlemi 3 kez tekrarlanmıştır. İlk döngü kodlama iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı yapılarak geçerli metaforlar belirlenmiştir. İkinci döngü kodlama iki araştırmacı tarafından 1 hafta sonra tekrar edilerek kategoriler oluşturulmuştur. Bu süreden bir ay sonra 3. döngü kodlama ile kategorilere son hali verilerek araştırmanın güvenilirliği artırılmıştır.

Metaforların ilgili kavramsal kategorileri temsil edip etmediği uzman görüşüne başvurularak teyit edilmiştir. Metafor tabloları ve kategoriler 3 uzman görüşüne sunularak karşılaştırılmış, karşılaştırmalarda görüş birliği ve görüş ayrılığı sayıları tespit edilerek, araştırmanın güvenilirliği Miles ve Huberman'ın (1994, s. 64) formülü (Görüş Birliği/Görüş Birliği+Görüş Ayrılığı X 100) kullanılarak hesaplanmıştır. 3 uzmandan alınan görüş ayrılığı ve görüş birliği sayıları baz alındığında, araştırmanın uzman görüşü birliği %94 olarak hesaplanmıştır. Nitel araştırmalarda %70 ve üzeri araştırmacı ve uzman görüşü birliğinin sağlanıyorsa, çalışma güvenilir kabul edilmektedir (Miles ve Huberman, 1994, s.64). Bu bağlamda araştırmanın güvenilir olduğu düşünülmektedir.

3. Bulgular

Bulgular başlığı altında araştırma verilerine dayalı yapılan analiz sonuçları sunulmuştur. Analizler sonucu elde edilen metaforlar, tekrar edilme sıklıkları, metaforlara ilişkin benzetme yönleri ve bunlara göre belirlenmiş kategoriler tablolar halinde verilmiştir. Öncelikle üretilen tüm metaforlara ilişkin elde edilen bulgular sunulurken sonrasında oluşturulan kavramsal kategoriler ve bu kategorilere ait bulgular sıralanmıştır. Bu bağlamda öğretmen adaylarının sanat kavramına ilişkin oluşturdukları metaforlar Tablo2'de verilmiştir.

Tablo 2. Öğretmen Adaylarının Sanat Kavramına İlişkin Oluşturdukları Metaforlar

Metafor	f	Metafor	f
4 yapraklı yonca	1	Kadın çantası	2
Ağaç dalı	1	Kalem	1
Anne	1	Kan	1
Aşk	2	Kız çocuğu	1
Ayna	2	Kiler	1
Bakış açısı	1	Lunapark	1
Bina temeli	1	Mevsim	1
Bulut	3	Meyve salatası	1
Çiçek	3	Müzik	1
Çocuk	2	Nar	1
Deniz	1	Okul	1
Doğa	8	Orijinal olan her şey	1
Dünya	1	Orman	1
Düşünce	1	Öğretmen	1
Ebru çalışması	1	Parmak izi	2

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Sanat Kavramına İlişkin Metaforik Algıları

Ekmek	1	Patates	1
Gece	1	Resim	2
Gökkuşluğu	2	Ruh	1
Gökyüzü	2	Rüya	1
Göz	3	Saç	1
Güneş	5	Saklı duygular	1
Hayal	2	Sindirim	1
Hisler	1	Su	2
İlkbahar	1	Tespah	1
İnsan	4	Tohum	1
İnsan ruhu	1	Uzay	1
İnsanın iç dünyası	1	Yaşlı insan	1
İşlenmemiş odun	1	Yemek	1
Kadın	2	Yumuşatıcı	1
Oyun hamuru	1	Zaman	1
Sonbahar mevsimi	1		
Toplam (Σf)			92

Tablo 2 'de görüldüğü gibi, öğretmen adayları sanat kavramına ilişkin toplam 92 metafor üretmişlerdir. Üretilen metaforlar incelendiğinde çoğunluğunun somut kavramlardan oluştuğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının sanat kavramını en fazla; doğa (8) ve güneş (5) metaforlarıyla özdeşleştirdiği görülmektedir.

Araştırma ile belirlenen metaforlar dokuz kategori altında toplanmıştır. Kategoriler ve üretilen metafor sayılarına ilişkin veriler Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Sanat Kavramına İlişkin Oluşturulan Kategoriler

Kategori	f
Özgün ve Öznel Olma	19
Dışa Vurum Sağlama	13
Çok Yönlü Olma	12
Somatlaştırma	9
Doğadan Esinlenme	9
Temel İhtiyaç Olma	8
Güzel ve Etkileyici Olma	8
Huzur ve Keyif Verme	8
Emek ve Özen Gerektirme	6
Toplam (Σf)	92

Tablo 3 incelendiğinde, öğretmen adaylarının oluşturdukları metaforların 19'unun 'özgün ve öznel olma', 13'ünün 'dışa vurum sağlama', 9'unun 'somutlaştırma', 9'unun 'doğadan esinlenme', 8'inin 'temel ihtiyaç olma', 'huzur ve keyif verme', 'güzel ve etkileyici olma', 6'sının 'emek ve özen gerektirme' kategorileri altında yer aldığı görülmektedir. Buna göre okul öncesi öğretmen adaylarının sanat kavramına ilişkin en çok *özgün ve öznel olma* kategorisi altında metafor ürettikleri belirlenmiştir. Bu kategori altında üretilen metaforlara ilişkin bulgular Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Özgün ve Öznel Olma Kategorisi

KATEGORİ	METAFOR	f	KAYNAK KİŞİ	BENZETME YÖNÜ
ÖZGÜN VE ÖZNEL OLMA	Bulut	2	ÖA13-S3-K	Kişiye has olma
			ÖA16-S1-K	Kişiye has olma
	İnsan	2	ÖA10-S4-K	Eşsiz olma
			ÖA22-S4-K	Eşsiz olma
	Parmak izi	2	ÖA15-S3-K	Eşsiz olma
			ÖA23-S4-K	Kişiye has olma
	Ayna	1	ÖA17-S1-K	Eşsiz olma
	Orijinal olan her şey	1	ÖA11-S4-K	Eşsiz olma
	Göz	1	ÖA18-S2-K	Kişiye has olma
	Zaman	1	ÖA19-S1-K	Eşsiz olma
	Doğa	1	ÖA20-S4-K	Eşsiz olma
	4 yapraklı yonca	1	ÖA21-S1-K	Eşsiz olma
	Düşünce	1	ÖA24-S4-K	Kişiye has olma
	Bakış açısı	1	ÖA25-S2-K	Kişiye has olma
	Hayal	1	ÖA26-S4-K	Kişiye has olma
	İnsan ruhu	1	ÖA27-S3-K	Kişiye has olma
	Güneş	1	ÖA28-S2-K	Eşsiz olma
	Rüya	1	ÖA12-S3-E	Kişiye has olma
	Aşk	1	ÖA14-S1-E	Kişiye has olma
	Toplam (Σf)			19

Tablo 4 'te *özgün ve öznel olma* kategorisi altında yer alan metaforların, Bulut(2), İnsan(2), Parmak izi(2), Ayna(1), Orijinal olan her şey(1), Göz(1), Zaman(1), Doğa(1), 4 yapraklı yonca(1), Düşünce(1), Bakış açısı(1), Hayal(1), İnsan ruhu(1), Güneş(1), Rüya(1), Aşk(1) olduğu görülmektedir. Bu kategori altında öğretmen adayları, sanatın benzersiz olma ve her bireyde farklı duygular uyandırabilme özelliğine değinmiştir. Aşağıda bu metaforlara ilişkin öğretmen adaylarının benzetme yönlerinin yer aldığı tam alıntılar yer almaktadır.

"Sanat insana benzer. Çünkü insan eşi benzeri olmayan taklit edilemeyen bir varlıktır. İnsan gibi sanatın da eşsiz ve taklit edilemez bir ruhu vardır." (ÖA10-S4-K)

"Sanat buluta benzer. Çünkü gökyüzünde aynı buluta bakan insanların her biri farklı bir şekil görür." (ÖA16-S1-K)

"Sanat parmak izine benzer. Çünkü her parmak izi benzersiz ve kişiye özgüdür." (ÖA15-S3-K)

"Sanat aşka benzer. Çünkü aşk her bünyede farklı bir etki yaratır." (ÖA14-S1-K)

"Sanat zamana benzer. Çünkü her geçen saniye eşsizdir, her an kendine özgü ve tektir." (ÖA19-S1-K)

Öğretmen adayları, dışa vurum sağlama kategorisi altında 13 metafor oluşturmuştur. Üretilen metaforlar ve benzetme yönleri Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Dışa Vurum Sağlama Kategorisi

<i>KATEGORİ</i>	<i>METAFOR</i>	<i>f</i>	<i>KAYNAK KİŞİ</i>	<i>BENZETME YÖNÜ</i>
DIŞA VURUM SAĞLAMA			ÖA48-S2-K	Gizil durumları açığa çıkarma
	Resim	2	ÖA49-S2-K	Gizil duyguları yansıtma
			ÖA39-S2-K	Gizil duyguları yansıtma
	Güneş	2	ÖA40-S3-K	Gizil durumları açığa çıkarma
	Ayna	1	ÖA41-S2-K	Gizil durumları açığa çıkarma
	Kalem	1	ÖA42-S2-K	Gizil duyguları yansıtma
	İnsanın iç dünyası	1	ÖA43-S2-K	Gizil durumları açığa çıkarma
	Aşk	1	ÖA44-S2-K	Gizil duyguları yansıtma
	Tohum	1	ÖA45-S2-K	Gizil durumları açığa çıkarma
	Hisler	1	ÖA46-S2-K	Gizil duyguları yansıtma
	Ebru Çalışması	1	ÖA47-S2-K	Gizil duyguları yansıtma
	Saklı duygular	1	ÖA37-S3-K	Gizil duyguları yansıtma
	Göz	1	ÖA38-S3-K	Gizil duyguları yansıtma
	<i>Toplam (Σf)</i>			13

Tablo 5 'te üretilen metaforlar şöyle sıralanmaktadır; Resim (2), Güneş(2), Ayna (1), Kalem (1), İnsanın iç dünyası (1), Aşk (1),Tohum (1), Hisler (1), Ebru Çalışması (1), Saklı duygular (1),Göz (1). Bu kategori altında öğretmen adayları, sanat disiplinin kapsamının genişliğini ve hayata ilişkin hemen hemen her durumda var olduğunu vurgulamıştır. Aşağıda bu metaforlara ilişkin öğretmen adaylarının benzetme yönlerinin yer aldığı tam alıntılar yer verilmiştir.

"Sanat resme benzer. Çünkü insan iç dünyasında geri planda kalmış duyguları, düşünceleri ne var ne yoksa hepsini resme yansıtır." (ÖA49-S2-K)

"Sanat güneşe benzer. Çünkü güneş karanlıklara doğarak görünmeyen her şeyi görünür kılar." (ÖA40-S3-K)

"Sanat tohuma benzer. Çünkü bir tohuma baktığımızda içinden ne çıkacağını bilemeyiz, ancak açıldığı zaman gizemini görebiliriz.." (ÖA45-S2-K)

"Sanat ebru çalışmasına benzer. Çünkü renkler, çıkacak şekil sanki.." (ÖA47-S2-K)

"Sanat saklı duygulara benzer. Çünkü bir sanatla kimseye anlatamadığımız derinlere gömdüğümüz şeyleri ifade ederiz.." (ÖA49-S2-K)

Öğretmen adayları, çok yönlü olma kategorisi altında 12 metafor oluşturmuştur. Metaforlar Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Çok Yönlü Olma Kategorisi

KATEGORİ	METAFOR	f	KAYNAK KİŞİ	BENZETME YÖNÜ
ÇOK YÖNLÜ OLMA	Kiler	1	ÖA60-S4-K	Zengin içeriğe sahip olma
	Kadın çantası	1	ÖA61-S3-K	Çok sayıda öge barındırma
	Dünya	1	ÖA63-S2-K	Çok sayıda öge barındırma
	Çiçek	1	ÖA64-S3-K	Zengin içeriğe sahip olma
	Uzay	1	ÖA65-S3-K	Zengin içeriğe sahip olma
	Ağaç dalı	1	ÖA66-S2-K	Zengin içeriğe sahip olma
	Gökkuşuğu	1	ÖA62-S3-K	Çok sayıda öğeden oluşma
	Nar	1	ÖA67-S3-K	Çok sayıda öge barındırma
	Orman	1	ÖA68-S3-K	Çok sayıda öge barındırma
	Müzik	1	ÖA69-S3-K	Çok sayıda öğeden oluşma
	Patates	1	ÖA70-S3-K	Çok sayıda forma girebilme
	Meyve salatası	1	ÖA71-S3-K	Çok sayıda öge barındırma
Toplam (Σf)				12

Tablo 6'da görüldüğü gibi çok yönlü olma kategorisi altında toplanan metaforlar; Kiler (1), Kadın çantası(1), Dünya(1), Çiçek (1),Uzay(1), Ağaç dalı(1), Gökkuşuğu(1), Nar(1), Orman(1), Müzik(1), Patates(1), Meyve salatası (1) şeklinde sıralanmaktadır. Bu kategori altında öğretmen adayları, sanat disiplinin kapsamının genişliğini ve hayata ilişkin hemen hemen her durumda var olduğunu vurgulamıştır. Aşağıda bu metaforlara ilişkin öğretmen adaylarının benzetme yönlerinin yer aldığı tam alıntılar yer almaktadır.

"Sanat nara benzer. Çünkü nar dışardan tek meyve gibi olsa da içinde yüzlerce tane vardır. Sanatın da içine girdikçe farklı farklı alt dallarla karşılaşırız.." (ÖA67-S3-K)

"Sanat ormana benzer. Çünkü ormanın içinde onlarca ağaç türü, hayvan aynı anda bulunur. Bir bütün içindedirler ama hepsi aslında farklıdır.." (ÖA68-S3-K)

"Sanat müziğe benzer. Çünkü hoşumuza giden bir müzik için onlarca ses bir araya gelir sanatta birçok güzelliğin birleşiminden doğar.." (ÖA69-S3-K)

"Sanat patatese benzer. Çünkü patates fırında yapsak da, kızartsak da, haşlasak da çok güzel olur. Sanatın da her hali muhteşemdir.." (ÖA70-S3-K)

"Sanat uzaya benzer. Çünkü uzaya bakınca etkileniriz ama sadece bir gök taşından etkilenmeyiz. Güzellikler yan yana gelince daha güzel bir şeye dönüşür sanata olduğu gibi." (ÖA65-S3-K)

Öğretmen adayları, somutlaştırma kategorisi altında 10 metafor oluşturmuştur. Metaforlar Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Somutlaştırma Kategorisi

KATEGORİ	METAFOR	f	KAYNAK KİŞİ	BENZETME YÖNÜ
SOMUTLAŞTIRMA	İşlenmemiş odun	1	ÖA80-S3-K	Fikirlerin somutlaştırılması
	Anne	1	ÖA81-S1-K	Emeğin somutlaştırılması
	Okul	1	ÖA83-S3-E	Yeteneğin somutlaştırılması
	Saç	1	ÖA84-S2-K	Yeteneğin somutlaştırılması
	Kadın	1	ÖA85-S2-K	Emeğin somutlaştırılması
	Bulut	1	ÖA86-S2-K	Yeteneğin somutlaştırılması
	Su	1	ÖA87-S2-K	Yeteneğin somutlaştırılması
	Öğretmen	1	ÖA88-S2-E	Emeğin somutlaştırılması
	Çocuk	1	ÖA89-S2-K	Emeğin somutlaştırılması
	Toplam (Σf)			

Tablo 7'de görüldüğü gibi somutlaştırma kategorisi altında toplanan metaforlar; İşlenmemiş odun(1), Anne(1), Okul(1), Saç(1), Kadın(1), Bulut(1), Su(1), Öğretmen(1), Çocuk (1) metaforlarıdır. Bu kategori altında öğretmen adayları, sanatın soyut olan duygu, düşünce durumları somutlaştırarak kalıcılaştırma özelliğine değinmiştir. Aşağıda bu metaforlara ilişkin öğretmen adaylarının benzetme yönlerinin yer aldığı tam alıntılar yer almaktadır.

" Sanat işlenmemiş oduna benzer. Çünkü işlenmemiş bir odunu sanatçı isteğine göre şekil vererek kendi hayalindeki hale getirir." (ÖA80-S3-K)

" Sanat anneye benzer. Çünkü anne çocuğunu yıllarca eğitir ve emek harcar sonuçta eserini görür ve mutlu olur." (ÖA81-S1-K)

" Sanat okula benzer. Çünkü içimizdeki yeteneği bir mesleğe, ürüne ya da başka bir şeye çevirir. Adeta bizden sanat eseri oluşturur." (ÖA83-S2-K)

" Sanat saça benzer. Çünkü sabah saçımızı o hayalimizdeki görsele dönüştürene kadar uğraşırız." (ÖA84-S2-K)

" Sanat kadına benzer. Çünkü bir kadın bir ortama girdiğinde eksiklikleri hemen görür Zihninde canlandırır. O her şeyi tamamlayınca herkes sonuca hayran kalır." (ÖA85-S2-K)

Öğretmen adayları, doğadan esinlenme kategorisi altında 9 metafor oluşturmuştur. Metaforlar Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. Doğadan Esinlenme Kategorisi

KATEGORİ	METAFOR	f	KAYNAK KİŞİ	BENZETME YÖNÜ
DOĞADAN ESİNLENME	Doğa	5	ÖA1-S2-K	Doğadan esinlenme
			ÖA2-S2-K	Doğadan esinlenme
			ÖA3-S1-K	Doğadan esinlenme
			ÖA4-S4-K	Doğadan esinlenme
			ÖA9-S4-K	Doğa ve sanatın bütünlüğü
	İnsan	2	ÖA8-S1-E	Doğa ve sanatın bütünlüğü
			ÖA6-S4-K	Doğa ve sanatın bütünlüğü
	Sonbahar mevsimi	1	ÖA5-S4-K	Doğa ve sanatın bütünlüğü
	Sindirim sistemi	1	ÖA7-S4-K	Doğadan esinlenme
Toplam (Σf)			9	

Tablo 8’de görüldüğü gibi *doğadan esinlenme* kategorisi altında toplanan metaforlar; doğa (5), insan (2), sonbahar mevsimi(1) ve sindirim(1) sistemi metaforudur. Bu kategori altında öğretmen adaylarının sanatın doğadan ve doğadaki sistemlerin mükemmel işleyişinden beslenen yönüne değindikleri görülmektedir. Aşağıda bu metaforlara ilişkin öğretmen adaylarının benzetme yönlerinin yer aldığı tam alıntılar yer almaktadır.

“Sanat doğaya benzer. Çünkü sanatçı doğadaki mükemmel uyumu, altın oranı kendi eserine yansıtmak için çabalar” (ÖA9-S4-K)

“ Sanat insana benzer. Çünkü insan yapısı mükemmel ve kusursuz bir işleyişe sahiptir. Sanat da kendi içinde böyle bir sistem taşır” (ÖA8-S1-E)

“Sanat doğaya benzer. Çünkü güzel bir esere baktığımızda açıkça olmasa da doğadan izler vardır.” (ÖA4-S4-K)

“Sanat sindirim sistemine benzer. Sindirim sistemi doğadaki en mükemmel ve ince sistemlerden biridir. Bir sanat eseri oluştururken sanatçılarında esinlendiği sistemler vardır” (ÖA7-S4-K)

“Sanat sonbahar mevsimine benzer. Çünkü sonbaharda ağaçlar, gökyüzü ve toprak renkleriyle büyüleyicidir. İnsanlar bunu resmederek ölümsüzleştirme ihtiyacı hisseder. (ÖA5-S4-K)

Öğretmen adayları, *temel ihtiyaç olma* kategorisi altında 8 metafor oluşturmuştur. Metaforlar Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Temel İhtiyaç Olma Kategorisi

KATEGORİ	METAFOR	f	KAYNAK KİŞİ	BENZETME YÖNÜ
TEMEL İHTİYAÇ OLMA	Güneş	2	ÖA29-S2-K	Hayati olma
			ÖA35-S3-K	Hayati olma
	Su	1	ÖA34-S3-K	Besleme- geliştirme
	Kan	1	ÖA33-S3-K	Hayati olma
	Bina temeli	1	ÖA32-S3-K	Temel unsur olma
	Kadın	1	ÖA31-S2-K	Hayati olma
	Kadın çantası	1	ÖA30-S2-K	Tamamlama
	Ekmek	1	ÖA36-S3-K	Besleme- geliştirme
	Toplam (Σf)			8

Tablo 9’da, *temel ihtiyaç olma kategorisi* altında toplanan metaforların güneş (2), ekmek (1), kadın çantası (1), kadın (1), bina temeli (1), kan(1) ve suya (1) olduğu görülmektedir. Bu kategoride üretilen metaforlarda sanatın eksikliğinde birçok şeyin anlamsız veya eksik kalacağını, elzem olma yönünü vurguladıkları görülmektedir. Aşağıda bu metaforlara ilişkin öğretmen adaylarının benzetme yönünün yer aldığı tam alıntılar yer almaktadır.

“Sanat güneşe benzer. Çünkü güneşsiz bir evren var olmaya devam edemez.”(ÖA35-S3-K)

“Sanat kadına benzer çünkü kadın hayattır, her şeydir. Kadınsız bir dünya düşünemiyorum.” (ÖA31-S2-K)

“Sanat bina temeline benzer. Çünkü bir bina yapmak istiyorsanız temelden başlamak zorundasınız. Sanat da her şeyin temelidir aslında.” (ÖA32-S2-K)

“Sanat ekmeğe benzer. Çünkü ekmek temel gıdadır.” (ÖA36-S3-K)

“ Sanat kadın çantası benzer. Çünkü bir kadın çantasız hep eksiktir. Sanatsız bir dünya da hep eksik olacaktır.” (ÖA30-S2-K)

Öğretmen adayları, *güzel ve etkileyici olma kategorisi* altında 8 metafor oluşturmuştur. Metaforlar Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10. Güzel ve Etkileyici Olma Kategorisi

KATEGORİ	METAFOR	f	KAYNAK KİŞİ	BENZETME YÖNÜ
GÜZEL VE ETKİLEYİCİ OLMA	Gökyüzü	2	ÖA59-S4-K	Güzel ve etkileyici olma
			ÖA58-S1-K	Etkileyici olma
	Göz	1	ÖA53-S2-K	Etkileyici olma
	Hayal	1	ÖA51-S1-K	Etkileyici olma
	Doğa	1	ÖA54-S3-K	Güzel ve etkileyici olma
	Kadın	1	ÖA56-S3-K	Güzel ve etkileyici olma
	Gökkuşacağı	1	ÖA55-S2-K	Güzel ve etkileyici olma
	Çiçek	1	ÖA57-S3-K	Güzel ve etkileyici olma
	Toplam (Σf)			8

Tablo 10’da görüldüğü gibi öğretmen adaylarının *güzel ve etkileyici olma kategorisi* altında oluşturduğu metaforların 2’si gökyüzüdür. Bununla birlikte sanat kavramının, doğa(1), kadın(1), gökkuşacağı (1), göz (1) ve çiçek (1) gibi metaforlarla da tanımlandığı görülmektedir. Üretilen metaforlar gözetildiğinde öğretmen adaylarının sanattaki güzellik kavramına yoğunlaştıkları görülmektedir. Öğretmen adaylarının ürettikleri metaforlar ve yönleri şöyledir;

“Sanat gökyüzüne benzer. Çünkü gökyüzüne bakmaya doyamam, insanı kendine çeken bir güzelliğe sahip.”(ÖA59-S4-K)

“ Sanat gökkuşacağına benzer. Çünkü gökkuşacağındaki renklerin uyumu bu renklerin gökyüzündeki duruşu çok etkileyici ve güzeldir.” (ÖA55-S2-K)

“ Sanat doğaya benzer. Çünkü doğadaki her detay sanatta olduğu gibi büyüleyici gözükür..” (ÖA54-S3-K)

“ Sanat çiçeğe benzer. Çünkü gökkuşacağındaki renklerin uyumu bu renklerin gökyüzündeki duruşu çok etkileyici ve güzeldir.” (ÖA57-S3-K)

“ Sanat göze benzer. Çünkü bazı insanların gözlerinin güzelliği resmen etki altına alır, kendinizi bakmaktan alıkoyamazsınız.” (ÖA53-S2-K)

Öğretmen adayları, *huzur ve keyif verme kategorisi* altında 8 metafor oluşturmuştur. Metaforlar Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11. Huzur ve Keyif Verme Kategorisi

KATEGORİ	METAFOR	f	KAYNAK KİŞİ	BENZETME YÖNÜ
HUZUR VE KEYİF VERME	Doğa	1	ÖA72-S2-K	Keyif verme
	İlkbahar	1	ÖA73-S1-K	Keyif verme
	Lunapark	1	ÖA74-S3-K	Keyif verme
	Yumuşatıcı	1	ÖA75-S3-K	Keyif verme
	Gece	1	ÖA76-S1-K	Huzur verme
	Kız çocuğu	1	ÖA77-S4-K	Huzur verme
	Tespah	1	ÖA78-S4-K	Huzur verme
	Deniz	1	ÖA79-S4-K	Huzur verme
	Toplam (Σf)			8

Tablo 11'e göre gibi *huzur ve keyif verme kategorisi* altında toplanan metaforların doğa (1), ilkbahar(1), lunapark(1), yumuşatıcı(1), gece(1), kız çocuğu(1), tespih(1), deniz(1) olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının bu başlık altında ürettikleri metaforlarda sanatın huzur veren, ruhen rahatlatma sağlayan, haz veren yönünü ön plana çıkardıkları görülmektedir. Öğretmen adaylarının ürettikleri metaforlar ve yönleri şöyledir;

“Sanat ilkbahara benzer. Çünkü ilkbaharda doğa canlanır, renklenir. Sanat da ruhumuzu renklendirir huzur verir.”(ÖA73-S1-K)

“Sanat yumuşatıcıya benzer. Çünkü yumuşatıcının çamaşırları yumuşattığı gibi sanat da insanı yumuşatır, keyif verir.” (ÖA75-S3-K)

“Sanat denize benzer. Çünkü yumuşatıcının çamaşırları yumuşattığı gibi sanat da insanı yumuşatır, keyif verir.” (ÖA79-S4-K)

“Sanat tespihe benzer. Çünkü tespihi salladıkça insanın stresi azalır rahatlar, keyiflenir” (ÖA78-S4-K)

“Sanat geceye benzer. Çünkü gecenin sessizliğinde insan sadece kendini dinler ve huzur bulur.” (ÖA76-S1-K)

Öğretmen adayları, *emek ve özen gerektirme kategorisi* altında 6 metafor oluşturmuştur. Metaforlar Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12. Emek ve Özen Gerektirme Kategorisi

KATEGORİ	METAFOR	f	KAYNAK KİŞİ	BENZETME YÖNÜ
EMEK VE ÖZEN GEREKTİRME	Mevsim	1	ÖA50-S3-K	Zaman gerektirme
	Yemek	1	ÖA51-S1-K	Tecrübe gerektirme
	Yaşlı insan	1	ÖA52-S3-K	Tecrübe gerektirme
	Çiçek	1	ÖA53-S3-K	Özen gerektirme
	Oyun hamuru	1	ÖA54-S2-K	Emek gerektirme
	Çocuk	1	ÖA55-S2-K	Zaman gerektirme
Toplam (Σf)				6

Tablo 12’de görüldüğü gibi *emek ve özen gerektirme kategorisi* altında toplanan metaforların mevsim, yemek, yaşlı insan, çiçek, oyun hamuru ve çocuk olduğu ve tekrar sayılarının (1) aynı olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının bu başlık altında ürettikleri metaforlarda sanatın sürece yayılan, bilgi, donanım ve tecrübe gerektiren yönünü vurguladıkları görülmektedir. Öğretmen adaylarının bazılarının ürettikleri metaforlar ve benzetme yönleri aşağıda verilmiştir.

“ Sanat yaşlı insana benzer. Çünkü yaşlı insanların içinde sayısız ve değerli deneyim ve birikim vardır. ” (ÖA52-S3-K)

“ Sanat yemeğe benzer. Çünkü iyi bir yemek yapabilmek için mutfakla alakalı tecrübe sahibi olmanız gerekir.. ” (ÖA51-S1-K)

“ Sanat mevsime benzer. Çünkü yazdan önce kış vardır, o dönüşüm için zamana ihtiyaç olacaktır. ” (ÖA50-S3-K)

“Sanat çiçeğe benzer. Çünkü her çiçek ilgi ve özenle ayakta durur, sanat da ancak içten bir ilgi ve özenle ortaya çıkar. ” (ÖA53-S3-K)

“Sanat oyun hamuruna benzer. Çünkü bir çocuk oyun hamuruna şekil vermek kaslarını kullanmak ve emek vermek zorundadır. ” (ÖA54-S2-K)

4. Tartışma ve Sonuç

Araştırma sonucunda okul öncesi öğretmeni adaylarının, sanat kavramına ilişkin edindikleri deneyimler ve bu deneyimlere yön veren algıları metaforlar aracılığıyla ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Üretilen metaforlar ve gerekçeleri analiz edilerek kavramsal kategoriler oluşturulmuştur. Oluşturulan kategoriler ile öğretmen adaylarının sanata ilişkin algıları yorumlanmıştır.

Mevcut araştırma ile birkaç noktanın ön plana çıktığı görülmektedir. İlk olarak sanat kavramının bir bütün olarak açıklanabilmesi için çok sayıda (61) metaforun üretilmesi, sanat kavramının tanımlanmasında karşımıza çıkan tek ve mutlak bir tanımının imkânsızlığı ile paralellik göstermektedir (Tolstoy,2004). Philips, metaforların bir konu hakkındaki inançları anlamaya elverişli olmasına rağmen kavramsallaştırma yönü ile sınırlayıcı olduğuna değinmiştir (1995). Ancak öğretmen adaylarının ürettikleri metaforların oldukça geniş bir kavramsal temelde dağıldığı görülmektedir. Metaforların doğa, toplumsal hayat, içsel çatışmalar, çocuk gelişimi, olumlu ve olumsuz duygu durumları ile ilişkilendirilmesi bu çerçevenin genişliğini göstermektedir. Bu açıdan öğretmen adaylarının sanat kavramına ilişkin algılarına yön veren deneyimlerinin çeşitlilik gösterdiği söylenebilir.

Alan yazında yer alan metaforik algı ve zihinsel imge çalışmalarının neredeyse tamamında kategorilerin olumlu ve olumsuz olmak üzere iki temel başlık altında incelendiği görülmektedir. Ancak sanata ilişkin metaforik algının sorgulandığı bu çalışmada ortaya çıkan 9 kategorinin de olumlu olduğu görülmektedir. Okul öncesi öğretmen adaylarının sahip oldukları olumlu sanat algısı ileride uygulayacakları okul öncesi eğitim faaliyetlerinin etkililiği açısından önemli bir sonuç olarak öngörülmektedir.

Öğretmen adaylarının oluşturdukları metaforlar ve gerekçeleri incelendiğinde; *özgün ve öznel olma* (19), *dışa vurum sağlama* (13), *çok yönlü olma* (12), *somutlaştırma* (9), *doğadan esinlenme*(9), *temel ihtiyaç olma* (8), *huzur ve keyif verme* (8), *güzel ve etkileyici olma* (8), *emek ve özen gerektirme* (6) kategorileri altında toplandıkları belirlenmiştir. Buradan hareketle araştırmaya dahil edilen okul öncesi öğretmen adaylarının sanat kavramını özgün ve öznel olan, dışa vurum sağlayan, çok yönlü olan, somutlaştıran, doğadan esinlenen, temel ihtiyaç olan, huzur ve keyif veren, güzel ve etkileyici olan, emek ve özen gerektiren bir kavram olarak algıladıkları ortaya çıkmıştır.

Metaforlar, farklı düşünme becerilerine ve yaratıcılığa katkıları göz önüne alınarak yükseköğrenim kademesinde öğretim yöntemi olarak kullanılmaya başlanmıştır (Saban vd., 2006, s. 508). Etkili iletişim yöntemlerini aktif olarak kullanan öğretmen adaylarının kendilerini tanımlarının ve metaforlar yoluyla kendilerini ifade edebilmelerinin önemli olduğunu bilinmektedir (Gillis ve Johnson, 2002; Tannehill ve MacPhail, 2014). Okul öncesi öğretmenlerinin sahip olmaları gereken yaratıcı, esnek ve çok yönlü düşünme becerileri gözetildiğinde (MEB,2008) okul öncesi eğitimi alanında metaforik düşünme ayrı bir önem kazanmaktadır. Sanat disiplinin eğitim alanındaki iki asırlık geçmişi gözetildiğinde bu konuda yapılan bilimsel çalışmaların azlığı dikkat çekmektedir. Bu nedenle okul öncesi eğitimi alanı başta olmak üzere diğer öğretmenlik branşlarında da öğretmen adaylarının sanata ilişkin algılarının ve görüşlerinin sorgulandığı bilimsel çalışmaların arttırılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir. Buradan hareketle öğretmen adayları üzerinde sanata ilişkin yeni ve derinlemesine çalışmalar yapılmalıdır. Benzer çalışmalar farklı örneklemeler üzerinde yürütülmelidir. Aynı zamanda öğretmen adaylarının ve mesleğini icra eden öğretmenlerin sanat algıları ve yaptıkları öğretim faaliyetlerinin etkililiği arasındaki ilişki incelenmelidir.

Kaynaklar

- Afacan, Ö. (2011). Fen bilgisi öğretmen adaylarının “fen” ve “fen ve teknoloji öğretmeni” kavramlarına yönelik metafor durumları. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 6 (1), 1242-1254.
- Akgün E. (2016). Okul öncesi öğretmen adaylarının “çocuk” ve “okul öncesi öğretmeni” kavramına ilişkin metaforik algıları. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(4), 1652-1672.
- Altuner, H. (2007). Türkiye’de sanat tarihi ve cumhuriyet’ten günümüze sanat tarihi eğitimi. *G.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2). 79-90.
- Aydın, İ. S. & Pehlivan, A. (2010). Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmen ve öğrenci kavramlarına ilişkin kullandıkları metaforlar. *Turkish Studies*, 5(3), 818-842.
- Buyurgan, S. & Buyurgan, U. (2012). *Sanat eğitimi ve öğretimi* (3.Baskı). Ankara: Pegem.
- Cameron, L. (1996). Discourse context and the development of metaphor in children. *Current Issues in Language and Society*, 3 (1), 49-64.
- Creswell, J.W. (2003). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed approaches*. Thousand Oaks, CA: Sage.

- Çakır İlhan, A. (2003). Sınıf öğretmeni yetiştirme programları ve sanat eğitimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 36 (1-2), 13-24.
- Dinçeli, D. (2017). Sanat ve tasarım etiği. *İdil*, 6 (30), 585-617.
- Elpe, E. (2014). Köy enstitüleri ve sanat eğitimi [Village institutes and art education]. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 4 (2), 15-34.
- Erkan, S., Tuğrul, B., Üstün, E., Akman, B., Şendoğdu, M., Kargı, E. Boz, M. & Güler, T. (2002). Okul öncesi öğretmenliği öğrencilerine ait Türkiye profil araştırması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 108-116.
- Ertürk Kara, H.G. (2014). Okul öncesi eğitimi adaylarının okul öncesi eğitim kavramına ilişkin metaforları. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(2), 104-120.
- Geçit, Y. & Gençer, G. (2011). Sınıf öğretmenliği 1. sınıf öğrencilerinin coğrafya algılarının metafor yoluyla belirlenmesi (Rize Üniversitesi örneği). *Marmara Coğrafya Dergisi*, (23), 1-19.
- Gillis, C. & Johnson, C.L. (2002). Metaphor as renewal: reimagining our professional selves. *English Journal*, 91 (6),37-43.
- Giren, S. (2015). Okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının okul öncesi eğitim öğretmeni kavramına ilişkin metaforları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25 (2), 123-133.
- Güven, B. & Güven, S. (2009). İlköğretim öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde metafor oluşturma becerilerine ilişkin nicel bir inceleme. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17 (2), 503-512.
- Kalyoncu, N. (2005). 20. yüzyılın birinci yarısında alman müzik eğitimini etkileyen başlıca oluşumlar ve okul müzik dersi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 1-19.
- Kaya, İ. (2007). Ülkemizde sanat eğitiminin sorunları. *Atatürk Üniversitesi Sanat Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi*, 11, 149-151.
- Kuyucu, Y., Şahin, M. & Kapıcıoğlu, O. (2013). Okul öncesi öğrencilerinin çocuk kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(2): 43-53.
- Lakoff, G. & Johnson, M. (1980). The metaphorical structure of the human conceptual system. *Cognitive Science*, 4, 195-208.
- Lowenfeld, V. (1960). Creative intelligence. *Studies in Arts education*, 1, 22-25.
- Mahlis, M. & Maxson, M.(1998). Metaphors as structures for elementary and secondary preservice teachers' thinking. *International Journal of Educational Research*,29, 227-240.
- MEB. (2008). *Öğretmen yeterlikleri*. Ankara: MEB Yayınları.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *An expanded sourcebook qualitative data analysis*. Thousand Oaks, California: Sage Publications.
- Neslitürk, S., Çamlıbel Çakmak, Ö. ve Asar, H. (2014). Okul öncesi öğretmenlerinin "veli" kavramına ilişkin metaforik algıları. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(18), 679-712.
- Neville, G. B. (1995). *Relationships between teachers' images of school and students' perceptions of classroom environment*. Paper presented at the annual meeting of the American educational research association, San Francisco, CA.
- Nikitina, L. ve Furuoka, F. (2008). "A language teacher is like...": examining Malaysian students' perceptions of language teachers through metaphor analysis. *Electronic Journal of Foreign Language Teaching*, 5 (2), 192-205.

- Ocak, G. ve Gündüz, M. (2006). Eğitim fakültesini yeni kazanan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine giriş dersini almadan önce ve aldıktan sonra öğretmenlik mesleği hakkındaki metaforlarının karşılaştırılması. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8 (2), 293- 310.
- Oktaç, A.(1991). Öğretmenlik mesleğinin ve öğretmenin nitelikleri. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3, 187-193.
- Onur, B. (2005). *Türkiye’de çocukluğun tarihi*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Oxford, R. L., Tomlinson, S. Barcelos, A., Harrington, C., Lavine, R. Z., Saleh, A. & Longhini, A. (1998). Clashing metaphors about classroom teachers: toward a systematic typology for the language teaching field. *System*, 26, 3-50.
- Patton, M. Q. (2014). Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri.(Çev. Ed. Bütün, M. & Demir, S. B.). Ankara: Pegem Akademi.
- Phillips N. (1995). Telling organizational tales: on the role of narrative fiction in the study of organizations. *Organization Studies*,16(4):625 – 49.
- Saban, A. (2004). Giriş düzeyindeki sınıf öğretmen adaylarının “öğretmen” kavramına ilişkin ileri sürdükleri metaforlar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 131-155.
- Saban, A. (2009). Öğretmen adaylarının öğrenci kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 281-326.
- Saban, A., Ersoy A. (2016). *Eğitimde nitel araştırma desenleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Saban, A., Koçbeker, B. N. & Saban, A. (2006). An investigation of the concept of teacher among prospective teachers through metaphor analysis. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 6 (2), 509-522.
- Sak, R., Kızılkaya, G., Yılmaz, Y. & Dereli, M. (2015). Çocukların bakış açısıyla erkek ve kadın okul öncesi öğretmenleri. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 121-141.
- Semerçi, Ç. (2007). “Program geliştirme” kavramına ilişkin metaforlarla yeni ilköğretim programlarına farklı bir bakış. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31 (1), 139-154.
- Şenel, T., & Aslan, O. (2014). Okul öncesi öğretmen adaylarının bilim ve bilim insanı kavramlarına ilişkin metaforik algıları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 76-95.
- Tannehill, D., & MacPhail, A. (2014). What examining teaching metaphors tells us about preservice teachers' developing beliefs about teaching and learning. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 19(2), 149-163.
- Tolstoy, L. N. (2004). *Sanat nedir?*. İstanbul: Bilge Karınca Yayınları.
- Ulutaş,İ. & Ersoy, Ö. (2004). Okul öncesi dönemde sanat eğitimi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 12(1),1-12.
- Ünal, A. & Ünal, E. (2010). Öğretmen ve öğrencilerin rehber öğretmeni algılamalarına ilişkin bir durum çalışması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7 (2), 919-945.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Nitel araştırma yöntemleri (5. Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, K. (2010). Nitel araştırmalarda niteliği artırma. *İlköğretim Online*, 9 (1), 79-92.
- Yılmaz, F., Göçen, S. ve Yılmaz, F. (2013). Öğretmen adaylarının öğretmen kavramına ilişkin algıları: bir metaforik çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (1), 151-164.

Extended Summary

1. Introduction

Art activities are important in preschool education since preschool art education and early art appreciation have a positive effect on the future of the individuals. For this reason, perceptions, professional knowledge, and skills of preschool teachers who regulate and implement art education activities in classrooms are gaining importance. This situation makes investigating preschool teachers and art education necessary. However, there is a lack of studies on these issues. Thus, in order to bridge the gap in the literature, the present study aims to investigate the metaphorical perceptions of prospective preschool teachers, providing a source for further studies. To do that, prospective preschool teachers' mental images and perceptions of the concept of art through metaphors were examined. The present study is significant in two ways: first, it presents data to be used in further studies and second, the prospective teachers' awareness about art can be increased. The present study tried to answer the following questions: What are the prospective preschool teachers' metaphors regarding the concept of 'art'? and What conceptual categories can be created from prospective preschool teachers' metaphors?

2. Method, Findings, Discussion and Results

The number of metaphors produced by prospective teachers about art was found to be 92. The number of produced metaphors is parallel to the impossibility of providing a single and an absolute definition of art concept (Tolstoy, 2004). Philips (1995) mentioned that metaphors are limited in terms of their aspect of conceptualization, although they are useful in understandings beliefs about a subject. However, the metaphors produced by prospective teachers seem to be distributed on a very broad conceptual basis. The relationship of metaphors with nature, social life, internal conflicts, child development, and different emotional states reflects the variation of this framework. From this point of view, it can be said that the experience of the prospective teachers which gives direction to the perceptions of the concept of art varies. In addition to this diversity, it was found that all of the produced metaphors are positive. The positive art perception of prospective preschool teachers is foreseen as an important result in terms of the effectiveness of preschool education activities to be implemented in the future.

According to the metaphors and reasons prospective teachers produced, the following categories were established: being original and subjective (19), outsourcing (13), versatility (12), embodied (9), inspiration from nature (9), being a vital necessity (8), peace and joy (8), being beautiful and impressive (8), labor and care (6). The 'nature', 'human', 'sun', 'cloud', 'fingerprints' and 'pictures' metaphors were mostly expressed by prospective preschool teachers in the survey.

Taking different thinking skills and contributions to creativity into consideration, metaphors are used as teaching methods at the university level (Saban et al., 2006). Prospective teachers using effective communication methods actively are able to identify and express themselves through metaphors (Gillis & Johnson, 2002; Tannehill & MacPhail, 2014). Metaphorical thinking in the field of preschool education is gaining special importance when the creative, flexible and multi-faceted thinking skills that preschool teachers should have been observed (MEB, 2008). When the two-centuries-old history of the art discipline is taken into account, the lack of research on this subject is noteworthy. For this reason, it would be beneficial to increase the scientific studies of the prospective teachers' perceptions of art not in only preschool education but in other disciplines as well.

In this context, it is advisable to carry out new and in-depth studies on prospective teachers. Similar studies can be conducted on different samples. At the same time, the relationship between in-service teachers' perceptions and prospective preschool teachers' perceptions of art can be examined.

Araştırma Makalesi: Serhatlıoğlu, B., & İpek, S. (2019). Okul öncesi öğretmen adaylarının sanat kavramına ilişkin metaforik algıları. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(3), 215-236.